

A 1474/kultur

Behandlas i:
Kultur- och
utbildningsutskottet

Bilag:
- Medlemsförslag

J.nr. 09-00199-5

Kultur- och utbildningsutskottets betänkande över

Medlemsförslag om utökat forskningssamarbete i och om den nordliga regionen

1. Utskottets förslag

Kultur- och utbildningsutskottet föreslår, at

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd,

at främja nordiska nätverksmodeller som "*Centres of Excellence*" och använda dem som spjutspetsar för att göra Norden till en kompetensregion och stärka "*Cross Border*"-samarbetet genom att knyta projekt och projektstöd till ett sådant nätverkssamarbete

at tillföra nordiska forskarskolor och stipendieordningar en nordlig prioritering som lägger vikt vid att utveckla och synliggöra Norden som en region med expertis på förhållandena i den nordliga regionen

at stärka mobilitetsordningarna med en nordlig prioritering för att vidareutveckla Norden som mål för studenter och forskare från andra regioner och att man beaktar möjligheterna att använda *University of the Arctic's GoNorth* initiativ till detta

2. Baggrund

Kultur- og uddannelsesudvalget har behandlet forslag A 1474/kultur om "utökat forskningssamarbete i och om den nordliga regionen" fremsat af Sinikka Bohlin (s). Forslagstilleren peger på, at de nordiske lande har en særstilling som ekspertregion indenfor arktisk forskning og bør udnytte den som en komparativ fordel i internationalt samarbejde. Videre siges der om *University of the Arctic*, at det er et netværkssamarbejde mellem alle universiteter i den arktiske region og har 121 medlemmer med totalt 700.000 studerende og 50.000 forskere, deraf mere end 1/3 i Norden. De mange nordiske institutioner som deltager i netværket bør derfor tage på sig en ledende rolle for at udvikle relevante kompetencer både i og om den arktiske region.

3. Udvalgets synspunkter

Udvalget behandlede forslaget første gang på mødet d. 27. august 2009, og igen d. 30. september 2009. Ved denne lejlighed deltog Lars Kullerud, præsident i *University of the Arctic*, og redegjorde for det arktiske universitets- og forskningssamarbejde. Hans hovedpointer var, at det at fremme nordisk kompetence er vigtigt for verden, både når det gælder om at løse globale udfordringer om klima, og når det gælder nordområderne som kilde til livsvigtige ressourcer som verden har brug for. Internt trænger Norden at udvikle bæredygtige næringer som udnytter ressourcer i nord, og har kompetence til selv at håndtere klimaudfordringerne som vi vil møde. Et nordområde- (eller arktisk) fokus er en meget effektiv måde at profilere og synliggøre Norden som en foregangsregion i en stadig mere globaliseret verden, med de kvaliteter indenfor kultur, uddannelse og bæredygtig udvikling som Norden faktisk repræsenterer. Det er vigtigt at bemærke, at i et globalt perspektiv er det meste af Nordens land- og havareal at regne som en del af nordområderne (Arktisk) selv om dette ikke er reflekteret i vores nordiske selvopfattelse. Kulleruds forslag til prioriteringer var bl.a.:

- Samarbejde som fremmer nordiske institutioners nordområdekompetence globalt; særlig indenfor tilpasning til klimaændringer, energi, maritim aktivitet, fiskeri og sundhed.
- At Nordisk Ministerråd fremmer nordiske netværksmodeller som "*centres of excellence*" og at et mindre antal nordiske netværk benyttes som spydspidser til at fremme Norden som kompetence-region.
- Styrke mobiliteten.
- At eksisterende programmer som NordPlus og Nordforsk må have nordområde-relevans som en forudsætning for dele af de årlige midler
- At nordiske forskerskoler og stipendieordninger tilføres en nordområde-prioritet, som vægtlægger udvikling og global synliggørelse af Norden som ekspertregion på nordområde-forhold
- At Nordisk Ministerråd vurderer at påtage sig ansvar for nordisk koordineret deltagelse i *University of the Arctic* (central sekretariatsfunktion).

Udvalget er også bekendt med NordForsk's rapport fra 2007, "Nordiskt forskningssamarbete - om klimatförändringen och dess konsekvenser i Arktis. Kartläggning av kunskaps- och koordineringsbehovet", hvor der sammenfattende foreslås 13 forsknings- og overvågningsinitiativer, hvor det nordiske samarbejde kan tilbyde specielle fordele for de arktiske områder.

Initiativerne kan deles i to hovedområder: På den ene side initiativer til fordybende studier i klimaudviklingen i Arktis, og på den anden side initiativer til fordybende studier i klimaudviklingens påvirkning på økosystemer. Disse forslag til initiativer udgør en videnssamling som forskningsmiljøer og beslutningstagere kan bruge som fundament under diskussion om forskningsspørgsmål og initiativer, som skal prioriteres for langsigtigt nordisk forskningssamarbejde i Arktis.

De 13 forslag er: 1. Nordiskt Center för klimatmodellering; 2. Nordisk specialgrupp för naturliga klimatvariationer på höga breddgrader; 3. Integrerade scenarier för nordisk region; 4. Klimatförändringens och människans roll i abrupt förändring av ekosystem; 5. Klimatförändringens inverkan på biodiversiteten; 6. Förändringar i permafrost; 7. Analys och identifiering av effektiva anpassningsprocesser; 8. Komplexa sårbarhetsanalyser; 9. Riskperception och klimatförändringar; 10. Samhällens anpassning; 11. Observationer för ökad förståelse av klimatsystem; 12. Nordiska dataserier i klimatförändring; og 13. Nordisk Spetsforskningsenhet för holistisk klimatforskning.

Nordiska rådet

A 1474/kultur

Behandlas i:
Kultur- och
utbildningsutskottet

Bilag:
- Medlemsförslag

J.nr. 09-00199-5

Motiveringerne for forslagene findes i rapporten, som kan læses her:
http://www.norden.org/da/publikationer/publikationer/2007-580/at_download/publicationfile

Nordiska rådet

Det er Kultur- og Uddannelsesudvalgets opfattelse, at der ikke har været den store opfølgning på rapportens konklusioner siden 2007, og udvalget vil anbefale, at resultaterne bliver vurderet på ny, med henblik på opfølgning.

A 1474/kultur

Behandlas i:
Kultur- og
utbildningsutskottet

Nordisk Ministerråd har udarbejdet et Samarbejdsprogram 2009-2011 for Arktis. De overordnede målsætninger i denne periode drejer sig f.eks. om opfølgning af konklusionerne i Arktisk Råds klimastudie *Arctic Climate Impact Assessment*, opfølgning og udbredelsen af resultaterne fra nordisk forskning om udviklingen i Arktis vedr. klimaændringer i Arktis og de oprindelige folks levevilkår og økonomiske og kulturelle udviklingsmuligheder og nordiske aktiviteter som bidrager til at sikre en langsigtet arv fra det Internationale Polarår 2007-2008 (IPY).

Bilag:
- Medlemsforslag

J.nr. 09-00199-5

Videre kan de forskellige fagministerråd udarbejde handlingsplaner i deres egne programmer og strategier, og her nævnes der, at dette kan inkludere forskningsmæssig fokus på det arktiske område som understøtter den fælles politik på klima, energi, natur- og miljøområdet, lige som man vil bidrage til sikringen og videreudviklingen af de resultater som er opnået under *International Polar Year* (IPY) og styrke samarbejde mellem de videregående uddannelsesinstitutioner i Norden. Udvalget mener, at Nordisk Ministerråd her påpeger flere væsentlige prioritetsområder, og vil anbefale, at man styrker indsatsen for at realisere samarbejdsprogrammet på dette område.

4. Konklusion

På baggrund af ovenstående foreslår Kultur- og utbildningsutskottet, at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd,

at främja nordiska nätverksmodeller som "Centres of Excellence" och använda dem som spjutspetsar för att göra Norden till en kompetensregion och stärka "Cross Border"-samarbetet genom att knyta projekt och projektstöd till ett sådant nätverkssamarbete

at tillföra nordiska forskarskolor och stipendieordningar en nordlig prioritering som lägger vikt vid att utveckla och synliggöra Norden som en region med expertis på förhållandena i den nordliga regionen

*at stärka mobilitetsordningarna med en nordlig prioritering för att vidareutveckla Norden som mål för studenter och forskare från andra regioner och att man beaktar möjligheterna att använda *University of the Arctic's GoNorth* initiativ till detta*

Stockholm den 27 oktober 2009

Ásmundur Einar Daðason (VG)
Bente Dahl (RV), næstformand
Monica Green (S)
Bitten Høegh-Dam (S)
Katrin Dahl Jakobsen (Jvfl)
Mogens Jensen (S), formand

Mats Johansson (m)
Fredrik Karlström (ObS)
Per Olaf Lundteigen (Sp)
Gunn Olsen (A)
Gunilla Tjernberg (kd)

A 1474/kultur

Behandlas i:
Kultur- och
utbildningsutskottet

Bilag:
- Medlemsförslag

J.nr. 09-00199-5

Medlemsförslag om utökat forskningssamarbete i och om den nordliga regionen

Ur ett globalt perspektiv är de nordiska länderna mycket nordliga och ligger alla i polarområdena. Livsbetingelserna i regionen handlar inte bara om isbjörnar och havsisens utbredning utan också om fiske- och fångstnäring, skogs- och jordbruk och annat nyttjande av naturresurserna. Med utgångspunkt i den 60:e breddgraden - där både Oslo, Stockholm och Helsingfors ligger - finns bara 3 universitet norr om denna i USA och bara en handfull universitet eller annan högre utbildning i Ryssland. De nordiska länderna har här en särställning som expertregion inom arktisk forskning och bör utnyttja den som en komparativ fördel i internationella sammanhang.

Detta nordiska kompetensområde kan utgöra ett värdefullt bidrag till att lösa de globala utmaningar som vi står inför, Norden har resurser som den övriga världen behöver. Norden behöver också för sin egen del utveckla bärkraftiga näringar som förmår att utnyttja resurserna i den nordliga regionen och som har kompetens att själva hantera de utmaningar som klimatförändringen innebär. Ett effektivt sätt att synliggöra Norden som en föregångsregion är att lyfta fram den arktiska kompetens som finns inom bl.a. kultur, utbildning och bärkraftig utveckling.

I det nordiska toppforskningsinitiativet lyfts samarbetet inom forskning och högre utbildning fram. Det nordiska samarbetet har goda verktyg för att stimulera samarbetet inom såväl högre utbildning och forskning som mobilitet, det är positivt att detta samarbete ges ytterligare fokus och stöd. Det nordiska samarbetet bidrar till att säkra kvalitet, innovationer och relevans genom gränsöverskridande samarbete i stället för stora nationella institutioner. Fördelarna med nätverksmodellen är att den är dynamisk, har flexibla strukturer och är väl lämpad att utgöra "*Centers of Excellence*" inom en rad fackområden.

University of the Arctic är ett utmärkt exempel på ett sådant nätverk. I nätverket ingår alla universitet och högskolor i den arktiska regionen, dessa uppgår till 100 varav en tredjedel finns i Norden. Totalt har *University of the Arctic* 700 000 studenter och 50 000 forskare. Samarbetet inkluderar tematiska nätverk och svarar för forskningssamarbete, utveckling av gemensamma examina samt mobilitet med inriktning på hälsa, kultur, lärar- och journalistutbildning, turism, energi, teknologi lämplig för kallt klimat, klimatförändring och framför allt anpassning till klimatförändringen. Med de många både större och mindre nordiska institutioner som ingår representerar *University of the Arctic* en möjlighet för Norden att ta på sig den ledande rollen för att utveckla relevant kompetens både i och om den arktiska regionen.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår **Fejl! Henvisningskilde ikke fundet.** att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att främja nordiska nätverksmodeller som "*Centres of Excellence*" och använda dem som spjutspetsar för att göra Norden till en kompetensregion och stärka "*Cross Border*"-samarbetet genom att knyta projekt och projektstöd till ett sådant nätverkssamarbete

att tillföra nordiska forskarskolor och stipendieordningar en nordlig prioritering som lägger vikt vid att utveckla och synliggöra Norden som en region med expertis på förhållandena i den nordliga regionen

att stärka mobilitetsordningarna med en nordlig prioritering för att vidareutveckla Norden som mål för studenter och forskare från andra regioner och att man beaktar möjligheterna att använda *University of the Arctic's GoNorth* initiativ till detta

Stockholm den 10 juli 2009

Fejl! Henvisningskilde ikke fundet.

Nordiska rådet

A 1474/kultur

Behandlas i:
Kultur- och
utbildningsutskottet

Bilag:
- Medlemsförslag

J.nr. 09-00199-5